

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

ZGODOVINA

==== Izpitna pola 2 ====

Torek, 31. avgust 2004 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 25 nalog iz slovenske zgodovine. Odgovore vpisujte v za to predvideni prostor, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. **Nejasni in nečitljivi odgovori ter odgovori, pisani z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami.**

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog. Skušajte odgovoriti na vsa vprašanja. Če Vam kakšna naloga povzroča težave, jo preskočite in prihranite za konec.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kot jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

SLOVENCİ MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

1. Druga svetovna vojna se je začela na naših tleh skoraj dve leti pozneje kakor po svetu. Navedite dan, mesec in leto začetka druge svetovne vojne pri nas.

(1 točka)

2. Karta 1 prikazuje razdelitev Dravske banovine po okupaciji. Opremite legendo tako, da ob ustrezni številki zapišete ime okupacijske države, ki je zasedla označeno območje. Kateri državi je že pred začetkom druge svetovne vojne pripadalo ozemlje Julijske krajine?

(3 točke)

Karta 1: Okupacijska območja v Sloveniji

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 179. DZS. Ljubljana)

3. Odnos okupatorjev do Slovencev kot naroda se je vsaj na začetku razlikoval. S pomočjo virov razložite, v čem sta se v odnosu do Slovencev razlikovala nemški in italijanski okupacijski režim.

(2 točki)

Slika 1: Nemški propagandni plakat

Zato nam gre!

Z nastopom nemške vojske je bila Tvoja domovina, spodnje-štajerski kmet in delavec, po 23 letih zopet vrajena tja, kjer je bila skozi stoletja, v

Štajersko!

Sledeče misli morajo biti pravilo Tvojega obnašanja v skupnosti:

Ti nisi Slovenec!
Ti si domoljuben Štajerc!
Ti si član velike nemške narodne skupnosti!
Ti boš postal polnovreden Nemec!

Zato nam gre, spodnještajerski kmet in delavec! Tvoji očetje in dedi in Ti sam, Vi ste Vašo domovino, krasno Spodnještajersko, skozi stoletja branili pred vsem tujim. Ti nimáš nič skupnega s slovenskimi advokati, političari in s hujskati, ki so Ti pripeljali čiče in druge prilike v dečelo, Tebe pa prodali Beogradu. S Tvojo krvjo si z narodno skupnostjo najtesneje združen. Ta krvna skupnost je v zadnjih letih srbske tujevlada vedno bolj ojačala Tvoj vzklik: **«Kdaj pa pride Hitler?»** Zadnja zapreka, ki Te deloma še loči, je jezik!

Uči se nemščine, jezika Tvoje skupnosti,
pótem je tudi ta zapreka odstranjena.

(Vir: Weber, T., Novak, D., 1998: 20. st. v zgod. virih, besedi in slikah, str. 25. DZS. Ljubljana)

člen 2

S kraljevimi ukazi, ki bodo izdani na predlog Duceja fašizma, predsednika vlade, notranjega ministra, se določi ureditev Ljubljanske pokrajine, ki bo imela glede na svojo strnjeno slovensko prebivalstvo avtonomen ustroj, upošteva je etnične značilnosti prebivalstva, zemljepisno lego ozemlja in posebne krajevne potrebe.

člen 6

Za osnovni pouk bo obvezna slovenščina. V srednjih in višjih šolah se bo fakultativno poučevala italijanščina. Vse uredbe se bodo izdajale v obeh jezikih.

(Vir: Jernejčič, R. A., 2000: Zgodovina na maturi, str. 67, 68. DZS. Ljubljana)

4. Spodaj so navedene štiri trditve, ki označujejo odnos madžarskih okupatorjev do slovenskega prebivalstva. Obkrožite dve pravilni trditvi.

(2 točki)

- A Dovoljena je bila uporaba prekmurščine (vendščine).
- B Slovence so priznavali kot narod.
- C Izgnali so Slovenske izobražence in priseljence iz obdobja med obema vojnama.
- D Zasedenega ozemlja formalnopravno niso priključili Madžarski.

5. Kljub različnim pristopom okupacijskih sil do Slovencev je bil njihov končni cilj enak. Kakšen je bil ta cilj?

(1 točka)

6. Predvojna oblast na Slovenskem se v novih razmerah ni najbolje znašla. Nekdanji ban Marko Natlačen je sicer sklical predstavnike predvojnih strank, vendar samo meščanskih. Ustanovili so Narodni svet, ki naj bi prevzel oblast na Slovenskem. Po odlomkih iz priloženega vira ugotovite, kaj je svetoval Narodni svet prebivalcem na Slovenskem ob začetku okupacije in zakaj je bil njegov nasvet takšen.

(2 točki)

Slovinci, Ljubljančani

Ljubljana, prestolnica Slovenije, bo kmalu zasedena.

Ohranimo pri tej priliki tisti red in mir, ki je pri nas tradicionalen! Bodimo v prisebnosti, zbranosti in disciplini verni potomci svojih prednikov! Na miren način pokažimo svoje dostojanstvo!

... Zdaj, ko je naša vojska odšla, bi bil največji greh nad narodom, če bi civilni ljudje uporabili orožje proti tuji vojaški sili ali proti domači narodni manjšini ali če bi kakor koli drugače sovražno nastopili proti njima. S tem bi spravili morda desetine naših rojakov v največjo nevarnost in nesrečo.

(Vir: Weber, T., Novak, D., 1998: 20. st. v zgod.virih, besedi in slikah, str. 14. DZS: Ljubljana)

7. Kljub drugačnemu stališču Narodnega sveta je precej Slovencev menilo, da je treba takoj začeti oboroženi odpor proti okupatorju.
V obliki krajšega razmišljanja opišite delovanje organizacije, ki je spodbudila narodnoosvobodilni boj na Slovenskem.
Pri tem naj vam bodo za izhodišče naslednja navodila: kdaj (točen datum) in kje je bila oblikovana organizacija, ki je začela osvobodilni boj; ime organizacije; njene ustanovne skupine; razmerje posameznih skupin znotraj nje pred Dolomitsko izjavo in po njej.

(5 točk)

8. Do konca leta 1941 sta se oblikovala dva pomembnejša politična programa glede obnove Slovenije po vojni. Enega je izdala politična emigracija v Londonu, drugega pa Osvobodilna fronta (OF).

Na prazno črto zapišite ime obeh programov.

(2 točki)

Program politične emigracije: _____

Program Osvobodilne fronte: _____

9. Za kakšno taktiko bojevanja se je odločilo vodstvo OF?

(1 točka)

Slika 2

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 197. DZS. Ljubljana)

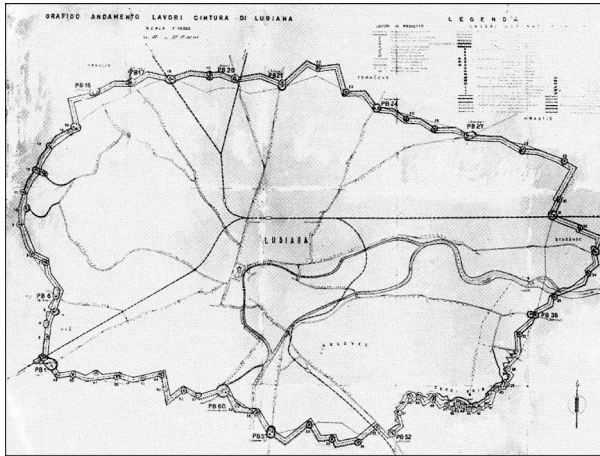
10. V prvih mesecih odpora je bila Ljubljana središče odpora proti okupatorju. Navedite tri oblike delovanja odporniškega gibanja v Ljubljani.

(3 točke)

11. Kako se je italijanski okupator odzval na akcije odporniškega gibanja v Ljubljani? (V odgovor vključite vsaj dva ukrepa.)

(2 točki)

Karta 2: Ljubljana med okupacijo

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 190. DZS. Ljubljana)

12. Kljub poskusom združitve v skupni boj proti okupatorju do sodelovanja med OF in meščanskim taborom ni prišlo.

Navedite, kaj je meščanski tabor očital OF (dva argumenta).

Kako je varnostno-obveščevalna služba (VOS), ki je delovala znotraj OF, dodatno prispevala k odtujitvi obeh taborov?

(3 točke)

13. Spomladi 1942. leta je meščanski tabor oblikoval protirevolucionarno organizacijo Slovensko zavezo, nasproti mu je stalo partizansko gibanje.

Smiselno povežite spodaj navedene pojme tako, da na črtico pred desnim stolpcem napišete ustrezno črko iz levega stolpca, pri čemer se lahko ena črka večkrat ponovi.

(3 točke)

A	bela garda	___	Karel Novak
		___	vaške straže
B	predstavnik krščanskih socialistov	___	MVAC
		___	slovensko četništvo
C	plava garda	___	Edvard Kocbek
		___	Franc Rozman-Stane
D	partizanski poveljnik komandant GŠ NOV in POS		

14. Kot rezultat uspešnega boja OF in njenih partizanskih enot se je že v letu 1942 oblikovalo obsežno osvobojeno ozemlje.

V kateri današnji slovenski pokrajini je bilo ves čas vojne največje osvobojeno ozemlje?
Navedi dve značilnosti medvojnih volitev.

(3 točke)

15. Že med vojno se je na osvobojenih ozemljih začela oblikovati ljudska oblast. Njeni glavni nosilci so bili NOO (narodnoosvobodilni odbori). Naštetim teritorialnim NOO dodajte na črtico ustrezno številko od 1 do 4 tako, kakor so si po teritorialni organiziranosti sledili (od najnižjega do najvišjega).

(2 točki)

- ___ SNOO
- ___ krajevni NOO
- ___ okrožni NOO
- ___ okrajni NOO

16. Kje in kdaj (mesec in leto) je bila imenovana prva povojna vlada za Slovenijo?

(2 točki)

17. Imenujte ofenzivo, s katero je poskušal fašistični okupator ponovno osvojiti osvobojena ozemlja in uničiti odporniško gibanje v Ljubljanski pokrajini.

(1 točka)

18. V prejšnjem vprašanju omenjeni italijanski ofenzivi je fašistični okupator ostro nastopil tudi proti civilnemu prebivalstvu. Navedite vsaj dva ukrepa, s katerima bi podkrepili postavljeno trditev.

(2 točki)

19. Ljubljansko pokrajino so po kapitulaciji fašistične Italije zavzeli Nemci in se pri izvajanju oblasti na tem območju naslonili na slovensko kolaboracijo.
Kdo je postal predsednik Pokrajinske uprave v Ljubljani?
Katero vojaško skupino, ki je sodelovala z okupatorjem, je ustanovil?
Kakšen pravni status je imela ta skupina znotraj nemške vojske?
Kakšna je bila usoda večine pripadnikov omenjene vojaške skupine po vojni?

(4 točke)

20. Med vojno je bil odnos slovenske katoliške Cerkve in slovenske duhovščine zelo različen. Na stališče posameznih duhovnikov so vplivale predvsem razmere na okupiranih območjih.
Opišite usodo večine slovenske duhovščine na Gorenjskem in Štajerskem?
V kateri slovenski pokrajini je duhovščina najbolj sodelovala z narodnoosvobodilnim gibanjem in zakaj?

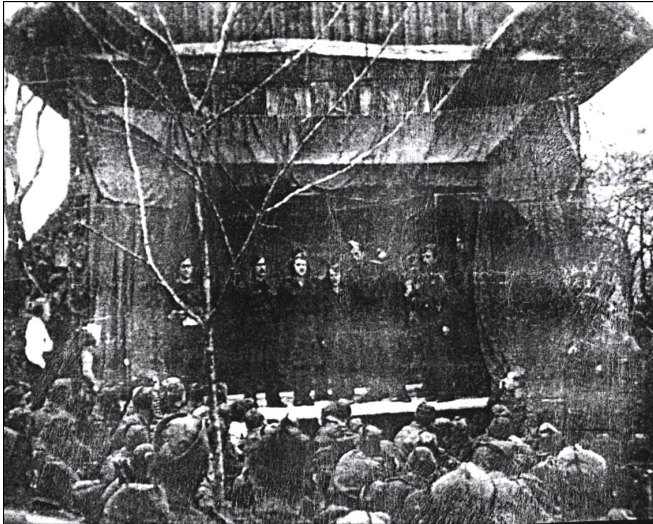
(3 točke)

21. Septembra 1943. leta je fašistična Italija kapitulirala. Kakšna je bila usoda pripadnikov vaških straž (MVAC) in slovenskih četnikov po zlomu fašistične Italije (vključite dve navedbi)?
- (2 točki)
22. Slovensko osvobodilno gibanje je ves čas ohranjalo stike in sodelovalo z jugoslovanskim na vojaškem, pa tudi na političnem področju. Med drugim se je slovenska delegacija OF udeležila II. zasedanja AVNOJ v Jajcu 1943. leta in na njem tvorno sodelovala. Iz spodaj navedenih odlomkov iz vira obkrožite tiste tri sklepe AVNOJ, ki so vsebinsko najpomembnejši za nadaljnji razvoj in usodo prebivalstva na Slovenskem.
- (3 točke)
- A *Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije voli svoje predsedstvo, ki ga sestavljajo predsednik, pet podpredsednikov, dva sekretarja in najmanj 40 članov.*
- B *Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije potrjuje odlok NOO (plenuma OF) o priključitvi Slovenskega primorja in vseh anektiranih delov Slovenije k svobodni Sloveniji v federativni Jugoslaviji.*
- C *Predsedstvo Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije imenuje Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije.*
- D *Narodnostnim manjšinam v Jugoslaviji se bodo zagotovile vse narodnostne pravice.*
- E *Skladno s federativno ureditvijo Jugoslavije, ki temelji na najpopolnejših demokratičnih pravicah, je dejstvo, da so že zdaj, med narodnoosvobodilno vojno, temeljni organi ljudske oblasti pri posameznih jugoslovanskih narodih NOO in deželni protifašistični sveti narodne osvoboditve (Slovenski narodnoosvobodilni odbor)*
- F *Nacionalni komite sestavljajo predsednik, trije podpredsedniki in ustrezno število poverjenikov.*
- (Vir: Weber, T., Novak, D., 1998: 20. st. v zgod. virih, besedi in slikah, str. 81, 82, 83. DZS. Ljubljana)
23. Nova, znotraj osvobodilnega gibanja nastajajoča oblast v Jugoslaviji si je morala prizadevati za priznanje zahodnih zaveznikov, saj so ti dolgo priznavali kot legitimno le pobeglo vlado v Londonu, kot njeno legitimno vojsko pa Mihajlovičeve četnike. Koga so zavezniške sile pošiljale v partizanske enote, da bi ugotovile dejansko stanje na tleh Jugoslavije? S katero medvojno konferenco velikih treh je bilo narodnoosvobodilno gibanje v Jugoslaviji formalno priznано?
- (2 točki)

24. Ves čas vojne se je med Slovenci razvijalo in ohranjalo tudi kulturno delovanje, ki je dobilo svojo organizirano podobo predvsem na osvobojenih ozemljih. Brez primere na tleh okupirane Evrope pa je bila tudi visoka raven in organiziranost sanitetne službe znotraj Slovenskega osvobodilnega gibanja. Pomagajte si s slikovnim gradivom in navedite tri oblike kulturnega delovanja med vojno. Imenujte znano partizansko bolnišnico na Primorskem (nad Cerknim), ki je dobila ime po glavni zdravnici in je danes preurejena v muzej.

(3 točke)

Slika 3: Partizanska kulturna dejavnost

(Vir: Weber, T., Novak, D., 1998: 20. st. v zgod. virih, besedi in slikah, str. 129. DZS. Ljubljana)

Slika 4: Najbolj razvita umetniška tehnika med vojno

(Vir: Weber, T., Novak, D., 1998: 20. st. v zgod. virih, besedi in slikah, str. 131. DZS. Ljubljana)

25. Dogodke v spodnjih vrsticah razvrstite v pravilno časovno zaporedje od 1 do 6 tako, da bo s številko 1 označen najstarejši dogodek, s številko 6 pa najmlajši.

(3 točke)

- ___ začetki oboroženega odpora na Slovenskem
- ___ osvoboditev Ljubljane
- ___ kapitulacija Italije
- ___ okupacija slovenskega ozemlja
- ___ roška ofenziva
- ___ osvoboditev Trsta

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN